

Yo vusuludzwa,
i tevhedza CAPS

Gireidi ya

Zwikili zwa Vhutshilo
nga Tshivenda

Bugu ya 1
Themo 1 & 2

Workbooks available in this series:

- Grade R
(in all official Languages);
- Literacy/Home Language Grades 1 to 6
(in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 1 to 3
(in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 4 to 9
(in Afrikaans and English);
- Life Skills Grades 1 to 3
(in all 11 official Languages); and
- Grades 1 to 6 English First Additional
Language.

ISBN 978-1-4315-0239-4

LIFESKILLS IN TSHIVENDA
GRADE 1 – BOOK 1
TERMS 1 & 2

ISBN 978-1-4315-0239-4

14th Edition

THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.

Dzina:

Kilasi:

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Zwi re ngomu

Themo ya 1	Siatari
1 Nqe.....	2
2 Mivhala na u dantsa	4
3 Rothe ri vha tshipentshela	6
4 Rothe ro fhambana.....	8
5 Kha ri imbe luimbo.....	10
6 Ndi a dihudza nga tshikolo tshanga.....	12
7 Fhethu ho fhambananaho.....	14
8 Kijasirumu yashu	16
9 Ri ya hani tshikoloni.....	18
10 Ndi dzula ndo kuna	20
11 Mikhwa mivhuya	22
12 A thi na tshika	24
13 Ngowelo i re na mutakalo	26
14 U kuna na vhudele.....	28
15 Mutsho une nda u funesa	30
16 Mutsho.....	32

Themo ya 2	Siatari
17 Muṭa wa hashu	34
18 Muṭa wa hashu	36
19 Ri a vhavhalelana (londana)	37
20 U sumbedza u vhavhalela vhanwe	38
21 U tsireledzea hayani na u mona na muḍi (1).....	40
22 U tsireledzea hayani na u mona na muḍi (2)	42
23 U tsireledzea musi ndi ndothe hayani	44
24 Tshinwe hafhu tsho teaho u eleliwa.....	46
25 Muvhili wanga	48
26 Zwipfi zwanga	50
27 Ndi shumisa muvhili wanga	52
28 U elekanya nga u tsireledzea...54	
29 U tsireledzea	56
30 Muvhili wanga u dzula wo takala	58
31 Muvhili wanga u dzula wo takala	60
32 Ndi vho kona mini	62

Vho Angie Motshekga
Minista wa Muhasho wa
Pfunzo ya Muteo

Vho Dr Reginah Mhaule
Muthusaminista wa Pfunzo
ya Muteo

Bugu idzi dzo nwaletwa vhana vha Afrika Tshipembe, mushumo wa hone wo rangiwa phanda nga Minista wa Pfunzo ya Muteo, Vho Angie Motshekga na Muthusaminista wa Pfunzo ya Muteo, Vho Dr Reginah Mhaule.

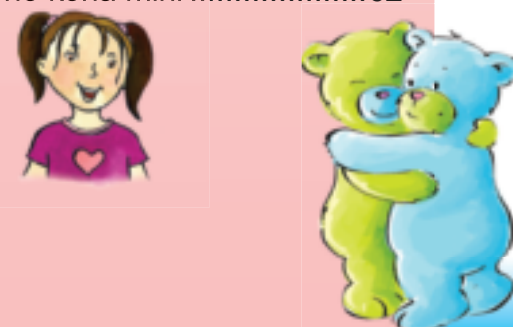
Bugu dza mishumo dza Rainbow ndi tshipiḍa tsha zwe Muhasho wa Pfunzo ya Muteo wa ita zwa u khwi isa vhukoni ha vhagudi vha Afrika Tshipembe vha gireidi dza rathi dza u ranga. Sa tshinwe tsha zwithu zwiḥulwane zwa Pulanetshumisi ya Muvhuso, thandela iyi yo konadzea nge ya lambedzwa lu sa vhudziswi nga Muhasho wa Gwama la Lushaka.

Hezwi zwo ita uri Muhasho u kone u bvedza bugu idzi, dzi kha nyambo dzothe dza tshiofisi, dzi tshi waniwa mahala.

Ri na fulufhelo la uri bugu idzi dzi do thusa vhadededzi (vhagudisi) mushumoni wavho wa u funza wa duvha linwe na linwe khathihi na u vha na vhuṭanzi uri vha khunyeledze kharikhulamu yothe. Ro ita nga vhuronwane uri ri sumbedze ndila vhadededzi kha nyito nge ra shumisa aikhoni dzi no sumbedza uri mugudi u tea u ita zwifhio.

Ri na fulufhelo li no bva li mbiluni uri vhana vha do diphi a nga u shumisa bugu idzi zwenezwi vha tshi khou aluwa na u guda, khathihi na uri na vhonevho, sa mudededzi, vha do diphi a na vhana avha.

Ri ri kha vhone na vhagudi vhavho, ngavhe zwi tshi vha nakela musi vha tshi shumisa bugu idzi. Zwi pfumbe.

Gireidi ya

1

Zwikili zwa Vhutshilo
nga TSHIVENDA
Bugu ya I

Bugu iyi ndi ya:

Nne

Themo ya I – Vhege ya I – Bammbiri la u shumela la

Kha ri ite nyito

Nambatedzani tshinepe tshaṅu kana ni diole hafha.

Dzina ḽanga ndi

_____.

Tshifani tshanga ndi

_____.

Ndi na miwaha ya

_____.

Muṭani wa hashu hu na vhatu vha _____.

Nomboro ya hashu ya luṅingo ndi:

_____.

Diṛese ya hashu ndi:

Ndi a zwi diṽha uri diṽha ḽanga ḽa mabebo ḽi da lini.

ee	a thi na vhuṭanzi	hai
----	-------------------	-----

Kha ri ñwale

Lutendo u a konesa bola.	Olani tshinwe tshithu tshine na konesa.

Vhudzani khonani dzaṅu zwine na konesa u ita. Ni koneha u khalara ṅaledzi i re tshibogisini tshi re tshone ni tshi sumbedza zwine na konesa u ita.

Kha ri ambe

<p>Ndi konesa u vhala.</p>	<p>Ndi konesa u ḡiambadza.</p>	<p>Ndi a kona u ñwala dzina ḷanga.</p>
<p>Ndi konesa u dantsa.</p>	<p>Ndi konesa u ita tie.</p>	<p>Ndi kona u ṭamba maṅo.</p>

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Mivhala na u tshina

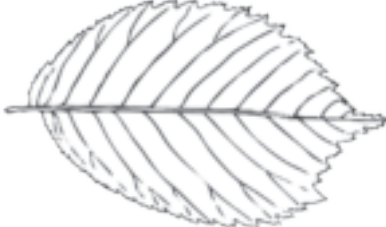

Kha ri ite nyito

Iyi mivhala ni a i ḍivha?
Vhudzani khonani yanu
madzina a mivhala iyi.

Zwino khalarani tshifanyiso tshinwe na tshinwe nga muvhala u re wone.

		
Muomva wa ṭada	Apula ḷiṭswuku	Dzhesi ya lutombo
		
Tshisambureni tsha mivhalavhala	Swiri la tshitopana	Tari lidala

Kha ri tsukunye

Musi ni sa athu u ya n̄da u ya u ita n̄dow̄ndowe, thomani ni onyolowe sa tshimange. Hezwi zwi d̄o ni thusa uri muvhili u si konde u t̄haramuwa. Ni dovhe ni onyolowe hafhu musu no no fhedza n̄dow̄ndowe u itela u d̄igeda na u femuluwa. Hezwi zwi d̄o ni thusa uri misipha i si vhavhe nga murahu. Zwino itani zwine a vha vhana vha khou ita.

Imbani luimbo lwa "Thoho na mahada" musu ni tshi khou:

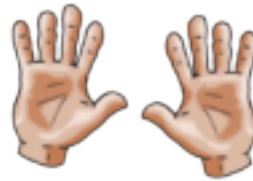
- d̄iiteni u nga ni khou lidza murumba.
- d̄iiteni u nga ni khou lidza katara.

Kha ri diphine

Vhandani zwanḁa ni tshi
tevhedza phetheni idzi.

Pha Pha Pha Pha

Pha Pha Pha

Pha Pha Pha Pha

Pha Pha Pha Pha

Pha Pha Pha Pha

Kha ri ite nyito

Ni a kona u ita izwi zwithu. Sumbedzani khonani dzaḁu.

Ndi a kona u gidimela thungo dzotḁhe ndi sa thulani na muthu.			
Ndi a kona u tamba khadi.			
Ndi a kona u kungulusela khonani yanga bola khulwane.			

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Rothe ri vha tshipentshela

Kha ri ambe

Lavhelesani tshifanyiso ni vhudze khonani dzaṅu nga phambano dzi re vhukati ha vhana avha.

Zwihulwane na zwiṭuku

Vhaṅwe ndi vhahulwane, vhaṅwe vhashu ndi vhaṭuku. Vhaṅwe vhashu ndi vhapfufhi vhaṅwe vhashu ndi vhalapfu. Vhaṅwe vhashu vha kona u fhufha, vhaṅwe vhashu vha kona u imba. Rothe ri na zwine ra konesa. Inwi ni konesa mini?

Kha ri ambe

Vhudzani khonani dzaṅu uri ni ḡi pfa hani nga ḡuvha laṅu la u thoma tshikoloni.

no takala	no ṭungufhala	no nyanyuwa	no sinyuwa	ni na ṭhoni

Kha ri ite nyito

Olani tshifanyiso ni tshi sumbedza vhuḡipfi haṅu musi no ṅewa thoyi ntswa. ṅwalani vhuḡipfi haṅu kha tshikhala tshi re fhasi ha tshifanyiso.

Ḋuvha:.....

Kha ri ambe

Vhudzani khonani yaṅu uri hu khou bvelela mini tshifanyisoni itshi. Bulani uri ni nga di pfa hani arali izwi zwithu zwa itwa inwi. Itani thiki kha tshifhatuwo tshi re tshone.

Musidzana muhulwane kha inwi u ni dzhiela zwithu.

no takala	no nyanyuwa	no ṭungufhala

Inwi na khonani yaṅu ni tshi khou tamba nothe.

no sinyuwa	no takala	no tshuwa

Ni tshi putulula tshifhiwa.

no tshuwa	no nyanyuwa	ni na ṭhoni

Mukomana waṅu kana khaladzi aṅu o tshinya thoyi yaṅu.

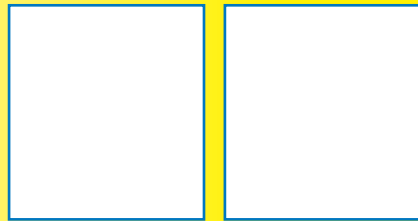
ni na ṭhoni	no takala	no sinyuwa

Kha ri ite nyito

Ganndisani munwe waṅu tshibogisini tsha u thoma, ni humbele muṅwe nga inwi kilasini uri a ganndise munwe wawe tshibogisini tshi no tevhelela.

No vha ni tshi zwi divha uri a huna muthu na muthihi lifhasini lothe a re na mitalo ya minwe i no fana na yaṅu? Ni wa tshipentshela nga maanda, lune a huna muṅwe inwi lifhasini lothe. Na malwelavanda ha na mitalo ya minwe i no fana.

Ni a kona u zwi vhona uri iyi mitalo ya minwe yo fhambana?

Rothe ro fhambana

Kha ri ambe

Lavhelesani avha vhana.
Vha fana nga mini?
Vha fhambana nga mini?

Kha ri ite nyito

Lavhelesani tshifanyiso ni kone u humbula uri aya mafhungo **ndi**
ngoho kana **a si ngoho** naa.
Khalarani mafhungo a re ngoho nga muvhala mudala.
Khalarani mafhungo a si ngoho
nga muvhala mutswuku.

Vhothe vha na zwanda zwi vhili
na milenzhe mivhili.

Vhothe ndi vhasidzana.

Vhothe vho ambara zwienda.

Vhothe vho ambara marukhu.

Vhothe ndi vhana.

Vhothe vha na mavhudzi malapfu.

Kha ri n̄wale

Olani tshifanyiso tshaṅu tshikhalani tsha u thoma. Zwino olani tshifanyiso tsha khonani yaṅu ya mbiluni. Musi no no fhedza, lavhelesani tshifanyiso tshaṅu ni ambe uri ni fhambana hani na khonani yaṅu.

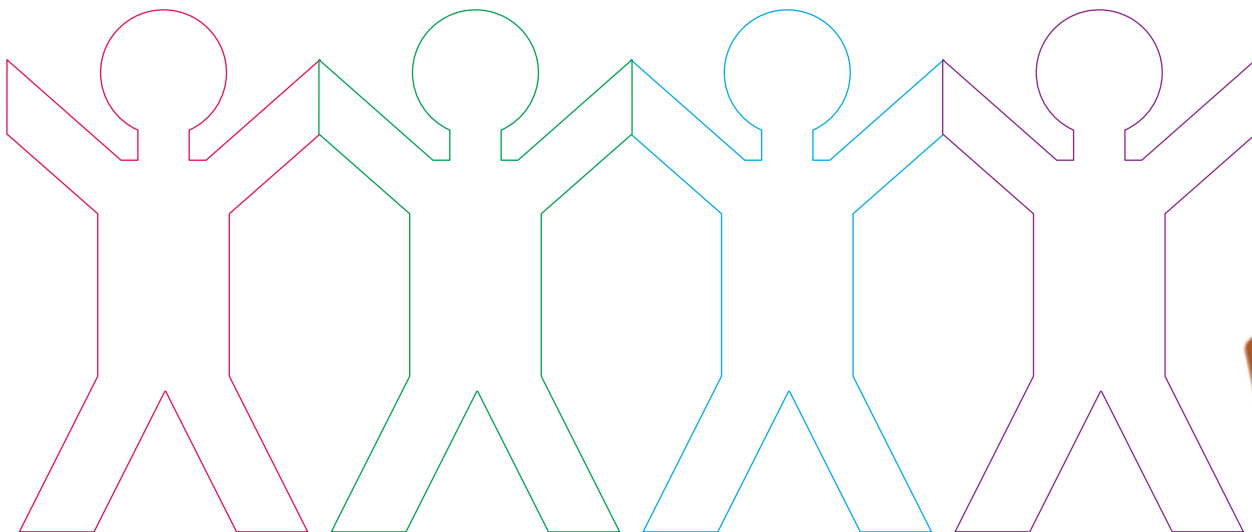

N̄ne	Khonani yanga

Kha ri ite nyito

Khalarani tshaini iyi ya vhukonani ni tshi sumbedza uri vhatu vho fhambana. Musi no no fhedza ni nga kha ḡi i gera kha khethekanyo ya zwigeriwa buguni iyi na i khavhisa.

Kha ri imbe luimbo

Musi ni sa athu imba thomani ni ite ndowendowe dzi tevhelaho.

Femelani ngomu na nnda nga u ongolowa.

Diiteni u nga ni khou vhudzula makhandela a re kha khekhe ya duvha la mabebo.

Diiteni u nga ni khou tetemela nga phepho, ni ri "Brrrrrrrrrrrrrr".

Kha ri ite nyito

Zwiṭoho zwiṭanu

Zwiṭoho zwiṭanu zwi khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kuṅwe kwa mbo wa kwa ḡgekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,
dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Zwiṭoho zwiṇa zwi khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kuṅwe kwa mbo wa kwa ḡgekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,
dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Zwiṭoho zwiraru zwi khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kuṅwe kwa mbo wa kwa ḡgekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,
dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Zwiṭoho zwivhili zwi khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kuṅwe kwa mbo wa kwa ḡgekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,
dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Kuṭoho kuthihi ku khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kwa mbo wa kwa ḡgekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,
dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo
thamukana nṭha ha mmbete!"

Themo ya 1 – Vhege ya 3 – Bammhiri la u shumela la

Kha ri n'wale

Dioleni tshifanyiso.

Sumbedzani maṭo aṅu, nḡevhe, ningo, mulomo na mavhudzi.

Vhudzani khonani dzaṅu uri ni vhoneala nga nḡilagḡe.

Kha ri tsukunyee

Phulani nḡila i re na zwickhukhulisi i no fana na iyi nga nḡda ha kilasi ni tshi thusiwa nga mudededzi waṅu.

Thamuwani ni tshi bva kha tshidulo ni tshi ya kha tshin'we.

Kokovhani fhasi ha ṭafula.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Ndi a dihudza nga tshikolo tshanga

Kha ri ite nyito

Dileni no ambara yunifomo ya tshikolo. Ni kone u dzhenisa phindulo dzi no khou tshela.

Dzina la tshikolo tsha hashu ndi

_____.

Dzina la mudededzi wanga ndi

_____.

Phirintsipala washu ndi

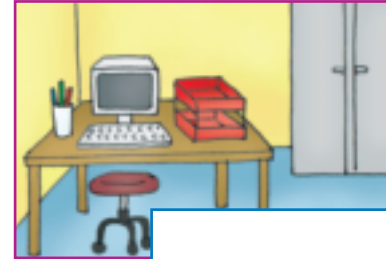
_____.

Kha ri nwale

Lavhelesani zwifanyiso. Ni kone u gera maipfi one ane a yelana na tshifanyiso tshiwe na tshiwe ni a nambatedze tsini na zwifanyiso zwo teaho.

mudavhini wa
u tambela

klasirumu

ofisi

sekerethari

mabunga

Kha ri n̄wale

Vhathu vho fhambananaho vha re tshikoloni tsha vhoiwe ndi vhonnyj? Ambani ngauri ndi vhathude? Ni kone u gera maipfi one a tshi bva fhasi ha siaṭari ni a nambatedze tsini na tshifanyiso tshirwe na tshirwe. Vhudzani khonani yaṅu uri avha vhathu vha ita zwifhio afho tshikoloni. Shumisani maipfi a re afho fhasi uri a ni thuse. Laedzani khonani yaṅu ndila ya u ya ofisini ya Vhophirintsipala, mabungani na luvhandeni lwa u tambela.

Kha ri diphine

Tshibogisi tsha penisela tsha Mulalo tsho wa. Vhalani uri u na penisela na khirayoni nngana, n̄walani tshivhalo tshibogisini. Kha bambiri lirwe, olani tshifanyiso ni tshi shumisa mivhala i no vaṭamedza, ni tshi sumbedza musi inwi na khonani yaṅu ni tshi khou tamba noṭhe. Ni ite fureme u mona na tshifanyiso.

vhana

mukunakisi

mudededzi

phirintsipala

7

Fhethu ho fhambananaho

Themo ya I – Vhege ya 4 – Bammbiri la u shumela la

Kha ri ite nyito

Sumbedzani khonani yaṅu uri ni a kona ...

U dzumbama fhasi ha tshinwe tshithu.

Ndo dzumbama fhasi ha tafula.

U dzumbama murahu ha tshinwe tshithu.

U ima tsini na tshinwe tshithu.
U ima nṅha ha tshinwe tshithu.

Kha ri tsukunye

Shumisani bola kana tshisagana tsha ṅawa. I poseni nṅha ni i gavhe. Zwino i tengenedzeni nṅha ha ṅhoho ni tshimbile nga u ongolowa. Zwino tengenedzani tshisagana tsha ṅawa nṅha ha ṅhoho musu ni tshi khou dadamala nṅha ha danda la u dadamala kana kha mutalo u re fhasi.

Ndi a kona u posa.				
Ndi a kona u gavha.				
Ndi a kona u tengenedza tshisagana tsha ṅawa kha ṅhoho yanga.				

Kha ri tsukunye

Tshinani nga milenzhe yanu ntha
ha phetheni idzi.

TSM = Tsha monde TSL̄ = Tsha u la

A large yellow parchment-like background containing a grid of footprints. Each footprint is accompanied by a label: TSM or TSL̄. The labels are arranged in three rows:

- Row 1: TSM, TSL̄, TSM, TSL̄, TSM
- Row 2: TSL̄, TSM, TSL̄, TSL̄, TSM, TSL̄, TSM, TSL̄
- Row 3: TSM, TSM, TSL̄, TSM, TSM, TSL̄, TSM, TSL̄

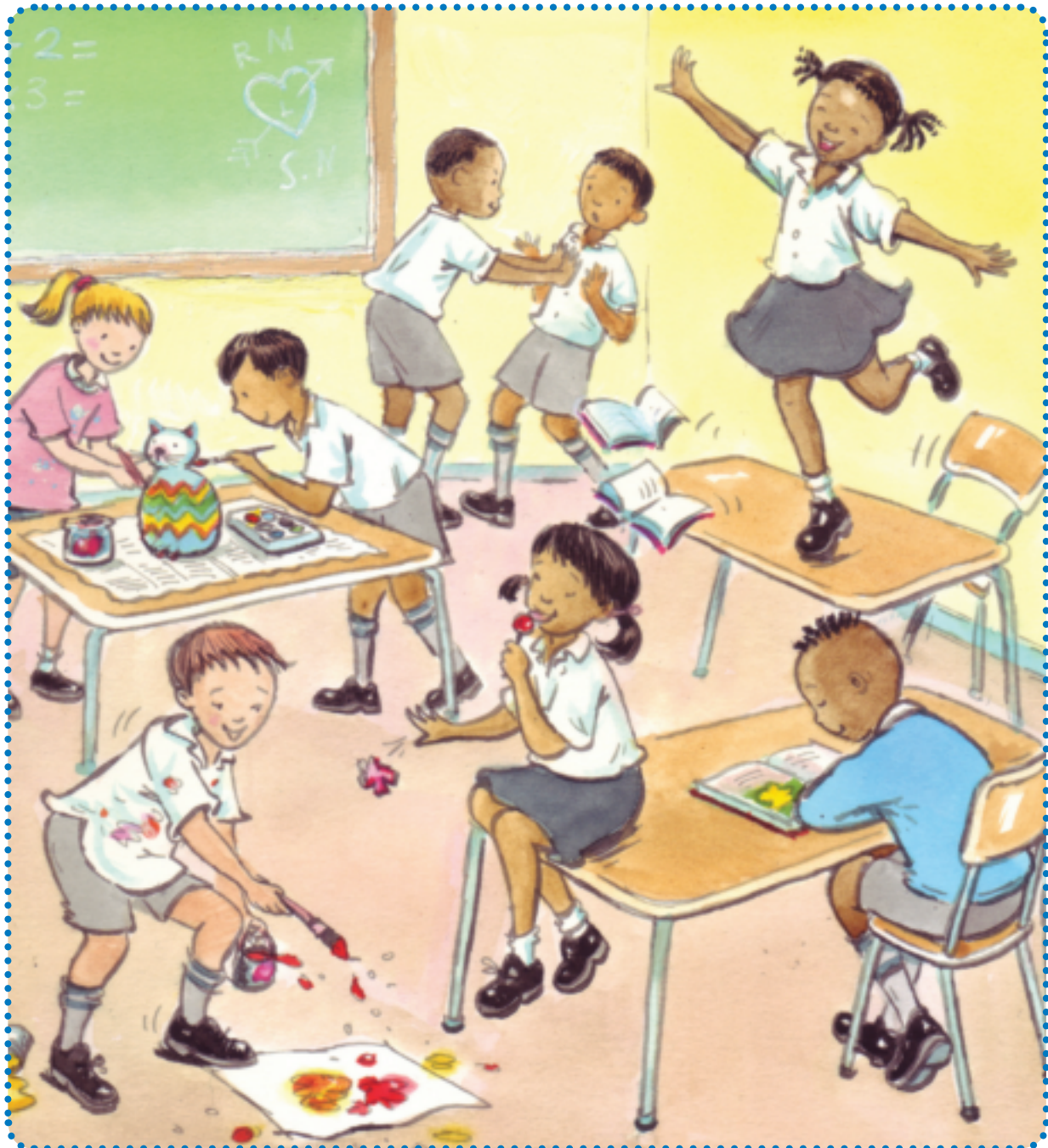
Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Kilasirumu yashu

Kha ri ambe

Lavhelesani tshifanyiso itshi nga vhuronwane ni ambe nga zwine na khou vhona.

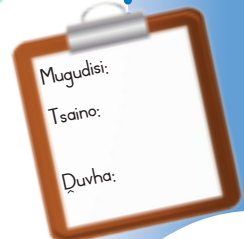
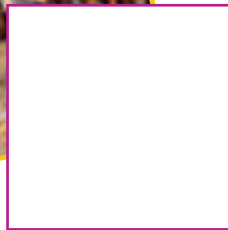
Afha kilasini hu khou itea zwithu zwavhuḽi na zwi si zwavhuḽi. Ndi mikhwa ifhio mivhuya ine na kona u i vhona? Ndi mikhwa ifhio mivhi ine na kona u i vhona?

Kha ri ambe

Itani thiki tsini na mikhwa mivhuya yothe na tshifhambano tsini na mikhwa mivhi ine ya nga bvelela tshikoloni. ✓ ✗

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

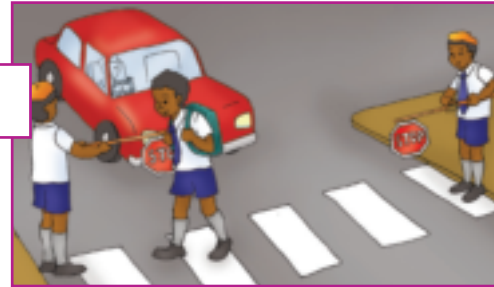
Ri ya hani tshikoloni

Themo ya 1 – Vhege ya 5 – Bambiri la u shumela la

Kha ri ambe

Ni ya hani tshikoloni duvha linwe na linwe? Ni vha no tsireledzea? Ni a divha ndila dzo tsireledzeaho? Ambani na khonani yanu uri avha vhana vha ya tshikoloni nga ndilade. Itani thiki ✓ kha dzo tsireledzeaho dza u ya tshikoloni. Itani tshifhambano ✗ kha dzi songo tsireledzeaho.

Ni ya hani tshikoloni nga matsheloni? _____

Kha ri ite nyito

Zwino vhudzisani khonani tshanu uri dzi ya tshikoloni nga ndilade duvha linwe na linwe. Dzi swayeni nga thiki kha tshati iyi.

Madzina a khonani

	1	2	3	4	5
nga milenzhe 					
nga bisi 					
nga goloi/baki 					
				Ee	Hai

Kha ri tsukunyee

Ndi a kona u ita masongesonge.

Ndi a kona u shandula hune nda khou ya

hone ndi tshi khou gima nge mudededzi vha amba.

Kha ri ite nyito

Olani tshifanyiso ni tshi sumbedza uri ni da tshikoloni nga mini.

Kha ri tsukunyee

Thetshelesani muzika une mudededzi waṅu a do ni tambela.

Dzinginyeani ni tshi tevhedza muzika.

Khothani magona ni tharamudze zwanda.

Zuzani mahada aṅu.

Monisani zwinungo zwa zwanda zwi ye kha tsha monde na kha tsha ula.

Kha ri tsukunyee

Inwi na khonani yaṅu ni tea u posa na u gavha bola. Shumisani tshanda tshi sa konesi kha u posela bola murahu.

Ndo kona u posa bola nga tshanda tshanga tshi sa konesi?

Kha ri tsukunyee

Kungulusanani sa bara ni na muṅwe nga inwi.

Ndi dzula ndo kuna

Ndi mafhungo mahulwane u guda mikhwa u tshee mutuku.
Zwiñwe zwa zwithu zwiñe zwa nga ita uri ni dzule no kuna ni na mutakalo
khezwi. Ambani nga tshifanyiso tshinwe na tshinwe.

Kha ri ambe

Themo ya I – Vhege ya 6 – Bammberi la u shumela la

U tamba maño.

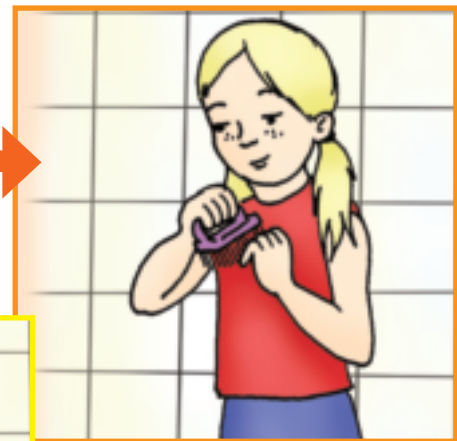

U tamba zwanḁa ndi tshi bva bungani.

Ndi tea

U tamba tshifhinga tshoṱhe.

U ita uri ṅala dzi dzule dzo kuna.

U shumisa mabambiri a bungani.

U tanzwa mitshelo ndi sa athu i la.

U shumisa thishu ndi tshi atsamula na u fumula maduda.

Kha ri riwale

Ndi zwifhio zwithu zwi tevhelaho zwine na zwi shumisa kha vhudele? Kha larani naledzi ni tshi sumbedza zwithu zwine na zwi shumisa kha vhudele. Ni ite na u bula uri ni shumisa tshithu tshinwe na tshinwe nga ngilade kha vhudele.

Itani thiki ya u sumbedza uri:	ee	hai
Ndi a kona u gonya leri kha dembetiti la matanda.		
Ndi kona u shumisa mikungelo ya zwanḁa ndi tshi ya phanḁa.		
Ndi a kona u dodoma dembetitini la matanda.		

Mikhwa mivhuya

Kha ri vhale

Miñwe ya mikhwa yavhudi ya u shumisa bunga.

Elelwani

Ni vale muñango wa bungani tshifhinga tshothe musi ni ngomu.

Arali na nga ita vhuada bungani, ni elelwe u i kunakisa.

Ni songo shumisa mabammhiri a bungani o kalulaho.

Ni songo hangwa u gwedzha bungani.

Ni tambe zwanda tshifhinga tshothe ni tshi bva bungani.

Kha ri n̄wale

Tangedzelani maipfi a re one ane a ni vhudza uri ni tea u ita zwithu zwi tevhelaho kangana.

U t̄amba mavhudzi.

ḁuvha l̄inwe na l̄inwe

nga matsheloni na
nga madekwana

luvhili nga vhege

luthihi nga vhege

U t̄amba maṅo.

ḁuvha l̄inwe na l̄inwe

nga matsheloni na
nga madekwana

luvhili nga vhege

luthihi nga vhege

U t̄amba muvhili.

ḁuvha l̄inwe na l̄inwe

nga matsheloni na
nga madekwana

luvhili nga vhege

luthihi nga vhege

U t̄amba tshifhatuwo.

ḁuvha l̄inwe na l̄inwe

nga matsheloni na
nga madekwana

luvhili nga vhege

luthihi nga vhege

A thi na tshika

Themo ya I – Vhege ya 6 – Bambiri la u shumela la

Kha ri tsukunye

Tambani na mudededzi wanu mutambo wa "Simoni uri".
Wanani hune na nga ima hone ni dovhe ni fhire hu si na u thulana.

Simoni uri "farani ṭhoho."

Kha ri sumbedze

Sumbedzani khanani yanu uri ...

Ni ṭamba zwanda nga ndilade?

Ni phumula zwanda nga ndilade?

Ni gama mavhudzi nga ndilade?

Ni ṭamba mano nga ndilade?

Ni ṭamba tshif hatuwo nga ndilade?

Kha ri tsukunye

Itani litambwa la tshidade itshi.

Ndi a vhand a zwanḁ a

nda gikhinya fhasi nga milenzhe

nda dzungudza thoho

nda dzungudza zwanḁ a

nda dzungululwa nga zwikunwe

nda kwama ningo.

Ndowelo i re na mutakalo

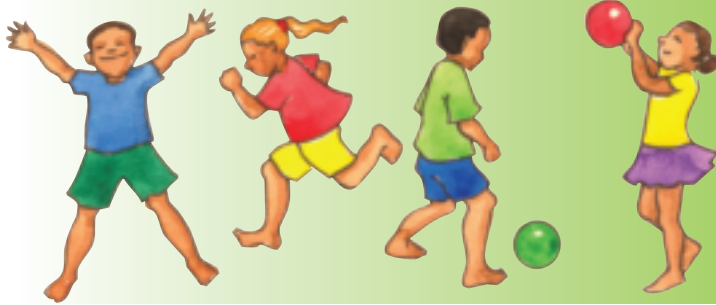
Themo ya I – Vhege ya 7 – Bambiri la u shumela la

Kha ri vhale

Ri toda mini uri ri dzule ri na mutakalo?

Zwiliwa zwi re na mutakalo

Ndowendowe yo linganelaho

U dzula ro kuna

U rwiwa nga muya nnda

U edela lwo linganelaho u si vhone TV!

Kha ri n'wale

Itani thiki ✓ kha nḡowelo i re na mutakalo na ✗ kha nḡowelo i si na mutakalo.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

U kuna na vhudele

Kha ri ite nyito

Sumbedzani uri ni shumisa izwi zwithu nga ndilade.

tshisibe tsha mano

bulatsho ya mano

tshisibe

shamphuu

khirimu ya zwanda

gamu

bulatsho

bulatsho ya nala

zwigero zwa nala

Kha ri tsukunye

Faranani nga zwanda ni ite danga.

Zwino nekedzanani bola ni dangani ili.

Engedzani inwe bola ni nekedzane.

Engedzani inwe bola hafhu ni lingedze u nekedzana bola tharu.

Kha ri ambe

Ndi zwifhio zwi no khou vhang a vhuada kamarani iyi?

Ni tea u ita mini uri ni kunakise kamara?

Vhana vha khou ita mini? Vha tea u ita mini zwo teaho?

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Mutsho une nda u funesa

Kha ri ambe

Lavhelesani tshaka dzo f'hambananaho dza mutsho ni vhudze khonani yanu uri ndi mutsho ufhio une na u funesa.

wa muya

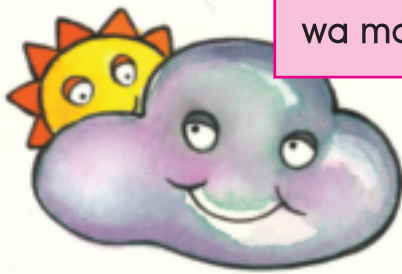
wa masana

wa mvula

wa makole na phepho

Kha zwiñwe zwipida zwa shango, tshiñwe tshifhinga hu a rothola lune ha wa na gambogo.

Tshiñwe tshifhinga hu vha na mutsho wa madumbu.

Madumbu a re na maanda a pfi ndi dumbumazwikule.

Kha ri ite nyito

Dioleni musi ni mvulani kana hu na gambogo.

Dioleni tshifanyiso kha bambiri lihulwane, ni tshi shumisa khirayoni dza phula.

Tanganyisani madi na zwikhalaari zwa lutombo zwa zwiliwa ni pennde siatari lothe. Hashani tshifanyiso itshi nga pennde tshena.

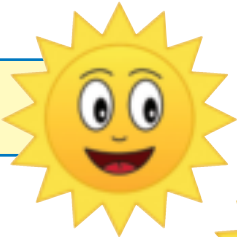

Kha ri vhale

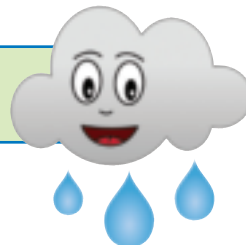
Ri shumisa tshati ya mutsho kha u sumbedza uri mutsho wo ima nga ndilade. Ri shumisa tswayo kha u sumbedza tshaka dzo fhambananaho dza mutsho. Dzirwe dza tswayo idzi khedzi.

masana

mvula

makole

makole fhaḽa na fhaḽa

gammbogo

wa muya

Kha ri ambe

Talutshedzani khonani yaṅu uri ni ambara zwiambaro zwifhio kha mutsho muṅwe na muṅwe.

Kha ri ite nyito

Olani zwiḡa zwa mutsho u itela u fhedzisa tshati yaṅu ya mutsho ya vheḡe ino.

Musumbuluwo

ḽavhuvhili

ḽavhuraru

ḽavhuṅa

ḽavhuṭanu

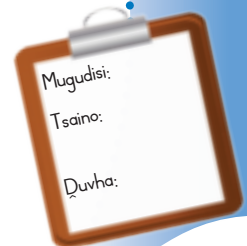
Kha ri riwale

Mutsho wo vha u nga ndilade ṅamusi? Dzhenisani maipfi ane a khou ṭahela.

Ṅamusi hu na _____ .

Mulovha ho vha hu na _____ .

Ngavhe matshelo hu tshi vha hu na _____ .

Mutsho

Kha ri ite nyito

Edziselani tshaka dzo fhambananaho dza mutsho.

Tharamudzani zwanḁa zwi ye nṯha ha ṯhoho yaṅu zwi nge gole liḁuluhulu ḁa kholekhole.

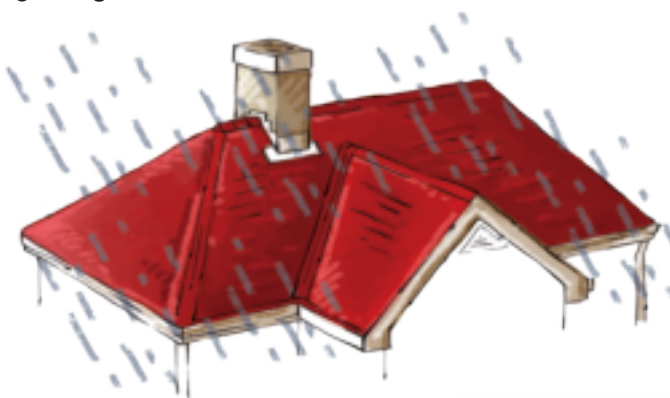
Ni na tshisambureni tsha u ni tsireledza kha ḁuvha.

Dzinginyeani sa muri u tshi khou dzinginyiswa nga muya wa maḁumbu.

Kwambatelani tshisambureni uri tshi si hwaliwe nga muya wa maḁumbu.

Itani thothotho sa maroṯha a mvula nṯha ha ṯhanga.

ḁuvha:.....

Kha ri tsukunye

Faranani nga zwanda ni ite danga.

Posanani bola na u i gavha.

Humbulani nga ndila dzo fhambananaho dza u dadamala kha danda kana kha lutambo. Vhonani arali ni tshi nga kona u wana ndila ya u dadamala ine ya si fane na ya vhanwe afha kilasini.

Kha ri diphine

Tambani openi.

Olani zwibuloko na zwitendeledzi mavuni.

Kha ri tsukunye

- Sumbedzani khonani yanu kushumisele kwanu kwa khadi.
- Mudededzi wanu vha do ni sumbedza kutambele kwa mitambo ya sialala.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Muṭa wa hashu

17

Themo ya 2 – Vhege ya 1 – Bambiliri la u shumela la

Kha ri ambe

No vha ni tshi zwi divha uri muṭa a i fani?

Minwe muṭa ndi mihulwane minwe ndi muṭuku.

Minwe i na vhomme na vhokhotsi ngeno minwe i si na.

Minwe muṭa i na vhomakhulutshisadzi na vhomakhulutshinna, vhomalume, makhotsimunene, vhomakhadzi na vhazwala.

Lavhelesani zwifanyiso zwi tevhelaho ni vhudze khonani yaṅu uri muṭa iyi i fhambana ngafhi.

mme	khotsi	khaladzitshisadzi
makhulutshinna	mukomanatshinna	ṅwana
makhulutshisadzi	muṭa	

Kha ri riwale

Ni dzula na vhoneyi mudini wa hanu?

Ni dzula na vhoneyi mudini wa hanu?

Mudini wa hanu hu na vhatu vha _____.

Ndi nnyi mutukusa mudini wa hanu? _____.

Ndi nnyi muhulwanesa mudini wa hanu? _____.

Kha ri ambe

Rothe ri na mishumo ine ra ita mahayani ashu. Lavhelesani zwifanyiso izwi ni bule dzina la muthu ane a shuma mishumo iyi ha hanu.

Nwalani fhungo nga mushumo we na ita mulovha.

Muṭa wa hashu

18

Themo ya 2 – Vhege ya 1 – Bammberi ja u shumela ja

Kha ri diphine

Olani tshifanyiso tsha tshithu tshine muṭa woṭhe wa haṅu wa tshi ita khathihi. Shumisani maipfi aya uri a ni thuse.

mme

khotsi

khaladzitshisadzi

makhulutshinna

mukomanatshinna

ṅwana

makhulutshisadzi

muṭa

Muṭa wa hashu

Ri a vhavhalelana (londana)

19

Kha ri vhale

Vhathu vha muḁini muthihi vha tea u funana na u londana. Ri sumbedza u funana nga u kuvhatedzana khathihi na u thusana na u t̄honifhana. Ri tea...

- u thusana.
- u vha na vhulenda kha vhaḁiwe vhathu (nga maanda vhathu vhahulwane).
- u ita mishumo yashu nga tshifhinga.
- u vha na vhuḁifhinduleli.

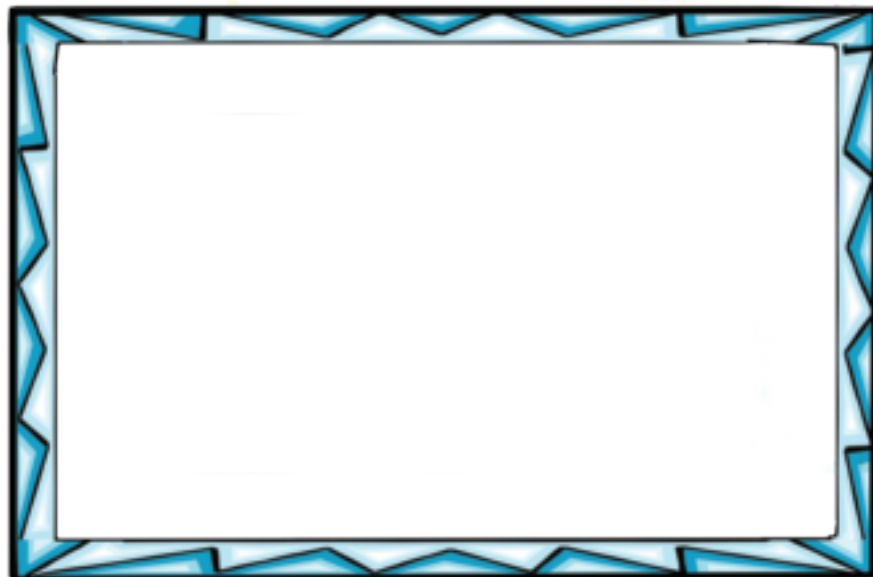
Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso izwi ni ambe uri avha vhana vha sumbedza hani muḁa wa havho uri vha na lufuno. Ni kone u ita litambwa ni tshi sumbedza uri hu khou bvelela mini tshifanyisoni tshinwe na tshinwe.

Kha ri ite nyito

Olani tshifanyiso tsha zwine na ita ni tshi sumbedza vha muḁa wa haḁu uri ni a vha funa. T̄alutshedzani khonani yaḁu zwe na ola.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Themo ya 2 – Vhege ya 2 – Bammbiri ja u shumela ja

U sumbedza u vhavhalela vhanwe

Kha ri ambe

Ambani ngauri avha vhatu vha uyu muṭa vha thusana hani. Nomborani zwifanyiso u bva kha 1 u swika kha 4 ni tshi sumbedza u tevhekana hazwo nga ngona.

Kha ri vhale

Mishumo yashu ya nga madekwana.

Mma vha bika zwiliwa.
 Baba vha tanzwa pani.
 Mukomana wanga na nne ri thusa
 mma na baba.
 Ri a thusa vhukuma.
 Ri goda mafhi na vhurotho.
 Ra kona u ya u edela.
 Kha vha ri anetshele tshitori tsha vhusiku!

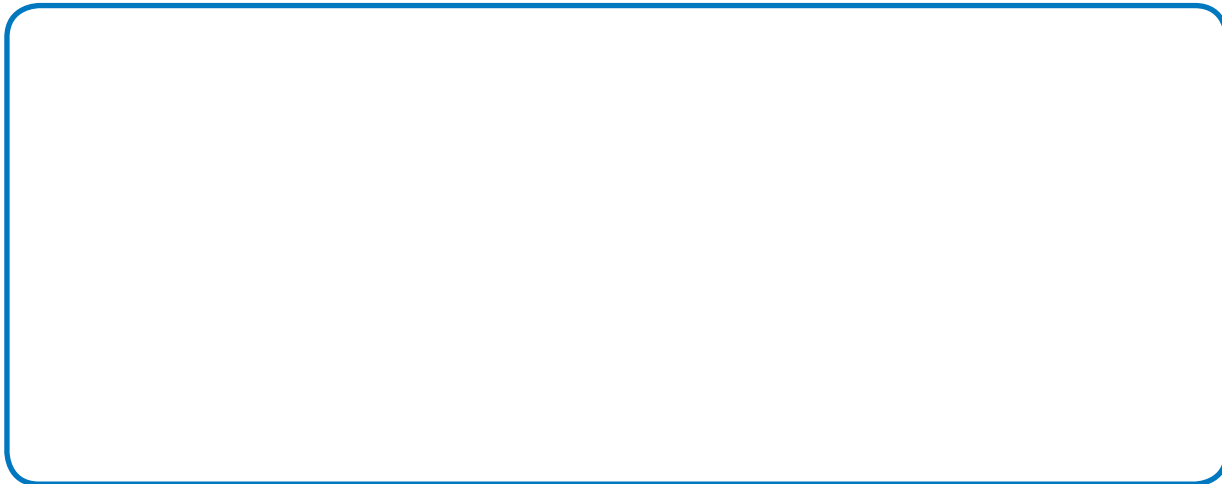

Duvha:.....

Kha ri ite nyito

Itelani garaṭa muthu ane a ni vhavhalela. Olani tshifanyiso ni n'wale dzina la uyu muthu.

Kha ri ite nyito

Ni a kona u ita zwi tevhelaho?

	ni a kona u fhirisa bola nga u i bammbisela muṅwe nga inwi.	ee	hai
	ni a kona u fhirisa bola nga nṱha ha ṱhoho ya ya kha muṅwe nga inwi.	ee	hai
	ni a kona u bammbisa bola nga magona.	ee	hai
	ni a kona u rwela bola kha dzikhounu.	ee	hai
	ni a kona u ḍirivhula bola vhukati ha tswayo (dzimaka).	ee	hai
	ni a kona u rahela bola kha tshinwe tshithu na tshi rwa.	ee	hai

U tsireledzea hayani na u mona na muḍi (1)

Kha ri ambe

Ri tea u pfa ro tsireledzea tshifhinga tshothe musi ri mahayani. Fhedziha, hu na khombo nnzhi mahayani ashu na u mona na muḍi yashu. Lavhelesani tshifanyiso, ni ambe na khonani yaḅu nga dziḅwe dza khombo idzi.

Khishini

- Mikungelo ya bodo i tea u lavhelesa murahu ha tshifofu.
- Ni songo lakatedza phanga dzi no fhira.
- Pharafeni na mishonga zwi honelwa fhethu ho tsireledzeaho.
- Ni songo lakatedza thoyi.

Bafurumu

- Ni songo shumisa zwishumiswa zwa muḍagasi tsini na maḍi.
- Ni songo zwi sia tsini na maḍi.
- Vheani zwigero na zwiḅwe zwithu zwi no fhira ngomu khabodoni.
- Ni songo shumisa bulatsho nthihi ya maḅo na muḅwe muthu.

Maḁumbu a mithathabo, phenyo na muḁagasi.

- Ni songo vuwa no ima fhasi ha muri musu hu na maḁumbu a mithathabo.
- Ni songo vuwa no panga zwithu kha sokhethe (pulaka) ya muḁagasi. Humbelani muthu muhulwane a ni thuse.

Nḁa ha nḁu

- Dobelani zwithu zwine zwa nga ni huvhadza, sa mabodelo o pwasheaho, ni zwi pose binini la tshika.
- Ni songo tamba tsini na bambelo (phulu) nga nḁa ha musu hu na muthu muhulwane tsini.

Ngomu nḁuni

- Ni songo lakatedza dzithoyi na zwiḁwe zwithuvho.
- Ni songo tambisa zwithu zwa u kunakisa zwa pharafeni kana miḁwe milimovho.
- Arali na nga vhona thambo ya aini kana gedela yo suḁufhala, vhudzani mma kana baba uri vha i lugise.

U tsireledzea hayani na u mona na muḽi (2)

Kha ri ambe

U tsireledzea

Lavhelesani zwifanyiso ni ambe uri ndi zwifhio zwi no sumbedza u sa vha na khombo na zwi no sumbedza u vha na khombo. Itani thikhi ✓ kha zwi no sumbedza u sa vha na khombo na tshifhambano ✗ kha zwi no sumbedza khombo. Bulani uri zwo tsireledzea na kana zwi na khombo ngomu.

Kha ri ambe

Hu na zwithu zwine zwa nga vhang a khombo mudini wa hanu? Ni nga ita mini? Milimo, mishonga na zwiludji zwa u kunakisa zwi na khombo khulu ngomu. Ni songo fanywa no nwa tshithu tshine na si vhe na vhuṭanzi natsho.

Luswayo (tshiga) ulu lu sumbedza uri ngomu bodeleni, tshibogisini kana tshikotikotini hu na mulimo.

No no vhuya na vhona ulu luswayo?

Kha ri ite nyito

Mudededzi wanu vha khou ya u ni lidzela muzika.

- Tshinani ni tshi tevhedzela mutsindo wa muzika.
- Nangani murangaphanda. Murangaphanda a tevhedze mutsindo wa muzika.
- Imani nga mulenzhe muthihi.
- Zwino imani nga ula muniwe mulenzhe.
- Ndi mulenzhe ufhio une wa vha wo khwatḥaho?
- Tharamudzani lutambo lulapfu fhasi kana ni tou tala mutalo. Dadamalani nṭha na lutambo kana mutalo ni sa pepeleki.
- Zwino shandulani tshivhumbeo tsha lutambo kana mutalo ni dadamale nṭha ni sa pepeleki.

U tsireledzea musi ndi ndothe hayani

Kha ri ambe

No guda nga zwithu zwine zwa nga ni huvhadza hayani kana u mona na muḁi wa haḁu. Ni nga ḁitsireledza nga ndilade musi ni nothe hayani?

Musi no sala ni nothe hayani, ni nga ita zwithu zwi tevhelaho uri ni tsireledzee.

Ni songo vulela muḁango vhotsinda.

Honani mahothi othe a no bvela nḁa.

- Ivhani na vhuṭanzi uri nomboro dza luṭingo dza vhabebi vhanu na dza vhahura vhanu ni a dzi ḡivha.
- Itani mutevhe wa nomboro dzi re na ndeme, u itela musi wa khombo.

Kha ri ṅwale

Itani mutevhe wa nomboro dza ndeme.

Mapholisa: _____

Ambulentse: _____

Vhadzimamulilo: _____

Luṭingotendeleki ya mma: _____

Luṭingotendeleki lwa baba: _____

Ndi nnyi muṅwe ane na nga mu founela musi ni tshi ṭoda thuso?

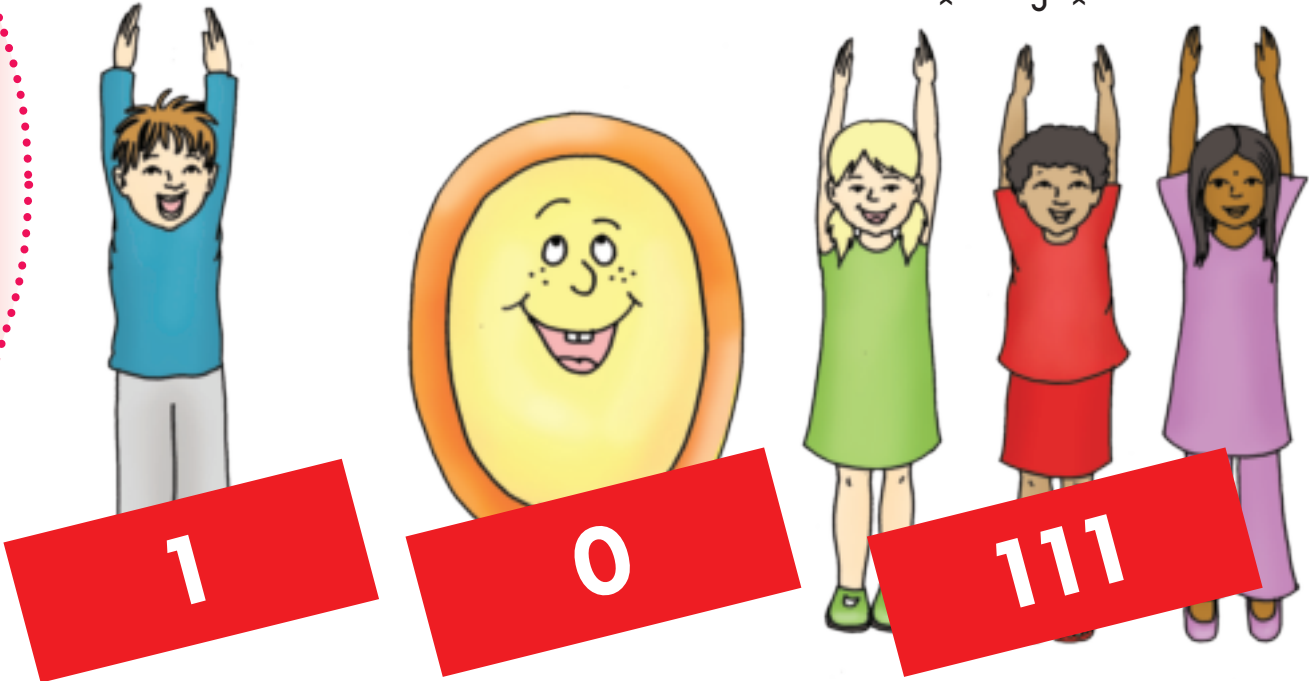

Tshinwe hafhu tsho teaho u eleliwa

Kha ri ambe

Ndila i sa kondi ya u elelwa nomboro dza mapholisa khei. Lavhelesani tshifanyiso ni vhudze khonani yanu uri zwifanyiso izwi zwi ni thusa nga ndilade kha u elelwa nomboro idzi. 10111 ndi nomboro dza mapholisa. Dzi buleni lu re na tshivhalo u swika ni tshi dzi divha nga tshoho.

Kha ri tsukunyee

Sumbedzani uri ni nga shumisa mirado yanu nga ndilade arali hu inwi nwana a re tshifanyisoni itshi.

Ni nga shumisa mirado yanu nga ndilade arali ni tshi khou pandamedzwa?

Ni nga shumisa mirado yanu nga ndilade arali ni tshi khou thusa mme anu u suka khekhe?

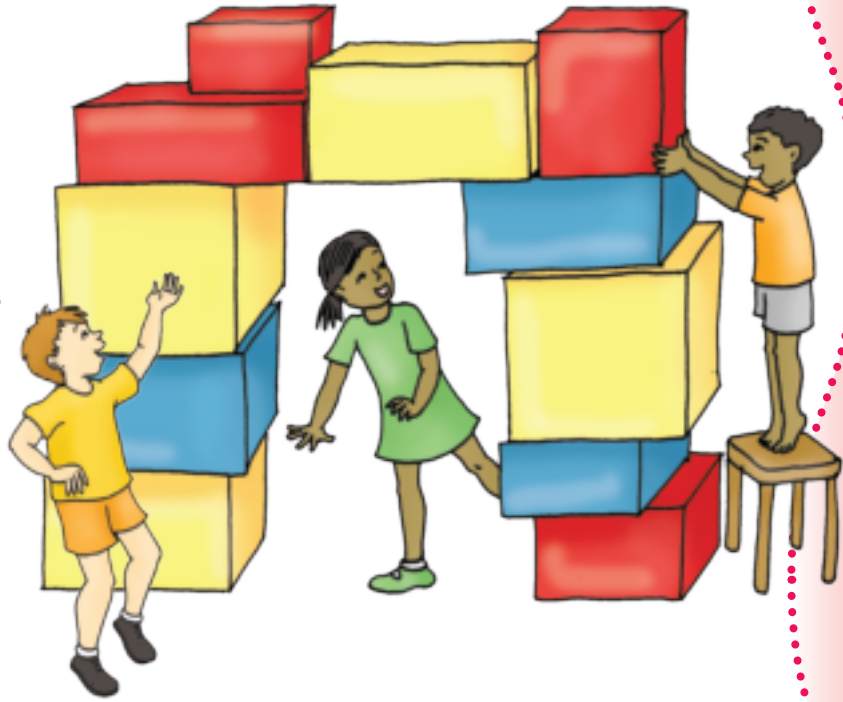
Ni nga shumisa mirado yanu nga ndilade arali no kanda ngilasi yo pwasho / bodelo lo pwasho?

Kha ri ite nyito

Wanani uri ni nga kona u fhatxa nndu yanu inwi mune naa.

- Wanani makhadibogisi a kale ni ite mbondo na t̄hanga.
- Ni nga nambatedza makhadibogisi nga guluu. Musi nndu yanu yo no fhela, ni nga i pennda.
- Arali ni sa koni u wana makhadibogisi, shumisani zwiñwe zwithuvho, fhedzi ni songo shumisa ngilasi kana zwiḱoḱiḱoḱi kana zwiñwe zwithuvho zwine zwa nga ni huvhadza.

Kha ri tsukunyee

Posani tshisagana tsha n̄awa kana bola muyani ni i gavhe nga tshanda tshanu tshine ni si anzele u tshi shumisa.

Thusani mudededzi wanu u sudzulusela nnda ha kilasi zwidulo, tafula na mabogisi.

Dadamalani kha zwidulo, tafula na mabogisi, ni swende fhasi hazwo na u fhufha ni tshi tsa khazwo.

Lingedzani u ima nga mulenzhe muthihi kha tshidulo.

25

Muvhili wanga

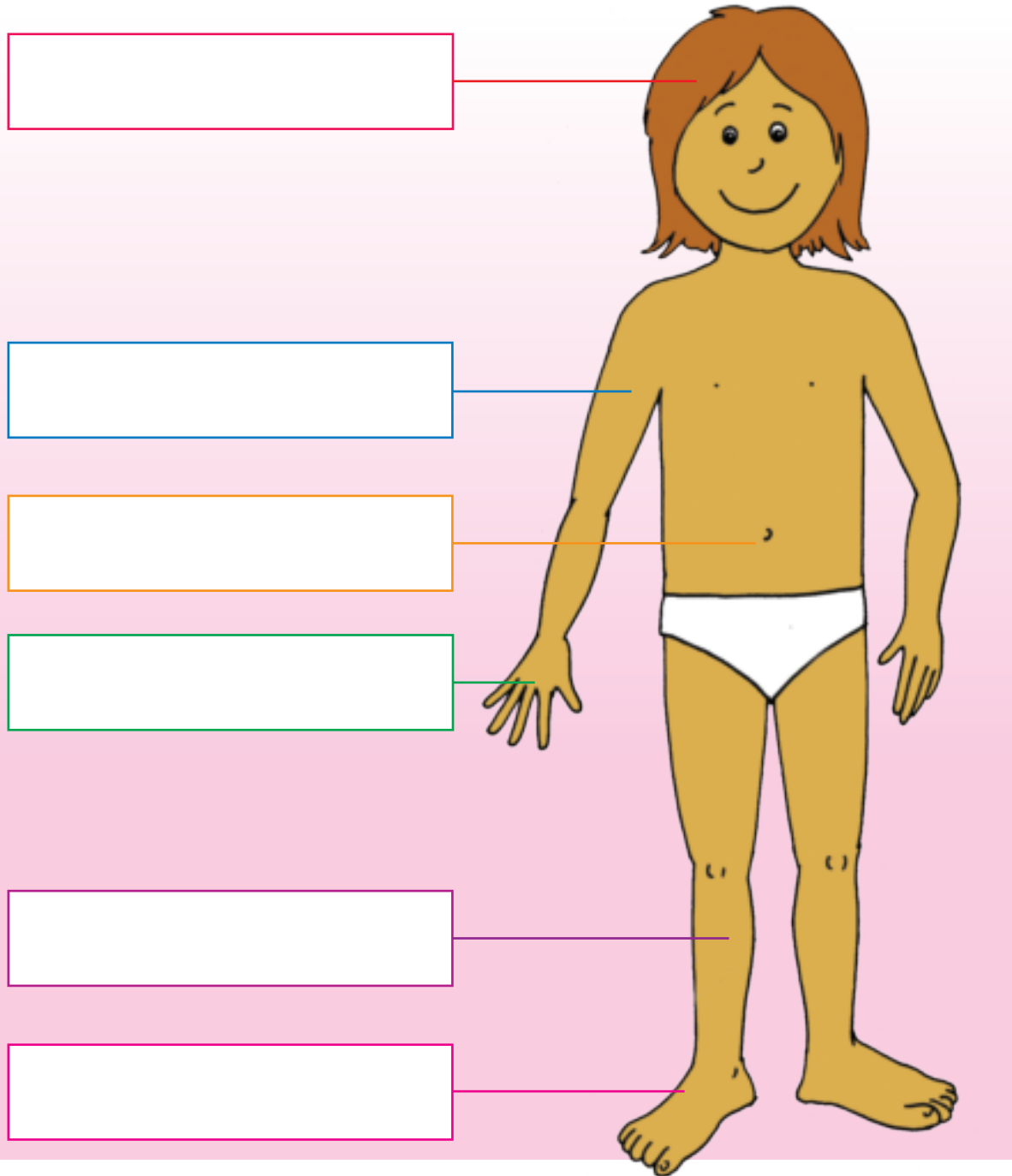
Themo ya 2 – Vhege ya 5 – Bammiri la u shumela la

Kha ri n'wale

Nwalani maipfi zwikhalani zwi re zwone.

mulenzhe	tshanda tsha f'hasi	t_hoho
thumbuthumbu	mulenzhe	tshanda tsha n_tsha

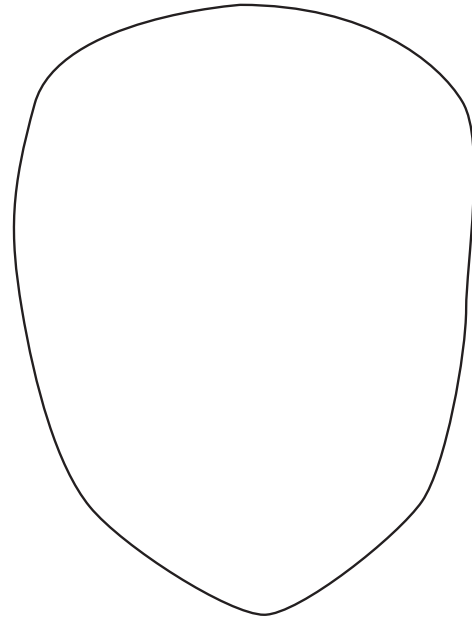

Kha ri n̄wale

Fhedzisani tshifanyiso itshi tsha tshifhat̄uwo.

Olani mavhudzi. Lingedzani u edzisela tshifhat̄uwo tshan̄u. Arali ni na maṭo a buraweni, olani maṭo a buraweni. Arali ni na mavhudzi matswu, olani mavhudzi matswu. Olani tsie dzan̄u, ningo na mulomo.

Tshifhat̄uwo tshan̄u ndi tshipiḁa tshihulwane tsha muvhili wan̄u.

Muñwe na muñwe
u na maṭo 2.

Muñwe na muñwe
u na ningo ya ningo 1.

Muñwe na muñwe
u na nḁevhe 2.

Muñwe na muñwe
u na mulomo.

Kha ri ambe

Imbani luimbo ulu. Kwamani tshipiḁa tsha muvhili tshine na khou tshi imba.

T̄hoḁo mahad̄a

T̄hoḁo mahad̄a, magona, zwickunwane, magona zwickunwane

T̄hoḁo mahad̄a, magona, zwickunwane

T̄hoḁo mahad̄a, magona, zwickunwane,

magona zwickunwane, magona zwickunwane.

Kha ri tsukunyee

Tambani mutambo wa 'Simoni uri ...'

Kha ri ambe

Lavhelesani zwipfi zwo fhambananaho ni bule uri ri zwi shumisa kha mini.

u vhona

u pfa

u thetshela

u phuphuledza

u nukhedza

Kha ri vhale

Ri shumisa zwipfi zwashu duvha linwe na linwe.

Zwiliwa ri a nukhedza na u thetshela.

Mithenga ri tou phuphuledza.

Lutombo tadulu ri tou vhona nga mao.

Muzika ri u thetshesela nga nevehe.

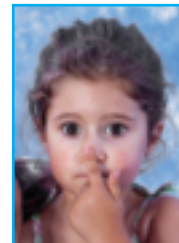
Zwipfi zwashu zwi a ri tsireledzavho.

Mulilo ri u pfa na nga u nukhedza.

Tshiofu tsho fungiwaho ri tshi divha nga u tou phuphuledza.

Uri badani a hu pfukiwi ri zwi vhona nga mao.

Alamu i tshi lila ri i pfa nga nevehe.

Kha ri ite nyito

U londola maṭo ashu na nḡevhe dzashu.

Ri tea u londola zwipfi zwashu.

Nḡila mbili khedzi dza u ṭhogomela maṭo aṅu na nḡevhe dzaṅu.

Londolani maṭo aṅu nga u ambara gebisi kana magogolosi.

Londolani nḡevhe dzaṅu nga u sa thetshesela muzika u re na phosho.

Kha ri nḡwale

Lavhelesani thebuḷu i re aḥo fhasi, kha mutalo muṅwe na muṅwe itani thiki kha tshipfi kana zwipfi zwine na ḡo zwi shumisa kha nyito iṅwe na iṅwe. Ni nga swaya zwi no fhira tshithihi.

	 u nukhedza	 u thetshela	 u vhona	 u pfa	 u phuphuledza
					
					
					
					
					

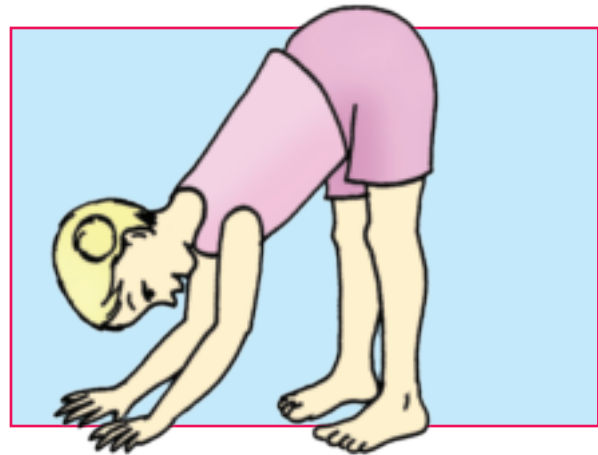

Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso. Bulani uri ndi zwipiḁa zwifhio zwa muvhili zwi re kha tshinwe na tshinwe khathihi na uri zwi ni thusa u ita mini.

Ri dededzwa nga mivhili yashu.

Kha ri ṅwale

Inwi na khonani yaṅu fhindulani mbudziso idzi. Ni kone u ṅwala phindulo buguni yaṅu, fhasi ha mbudziso.

Ni shumisa zwipiḁa zwifhio zwa muvhili kha u tshimbila?

Ni shumisa zwipiḁa zwifhio zwa muvhili kha u doba zwithu?

Kha ri tsukunye

Mudededzi waṅu vha ḁo ni sumbedza kutambeke kwa 'tshimange na mbevha'.

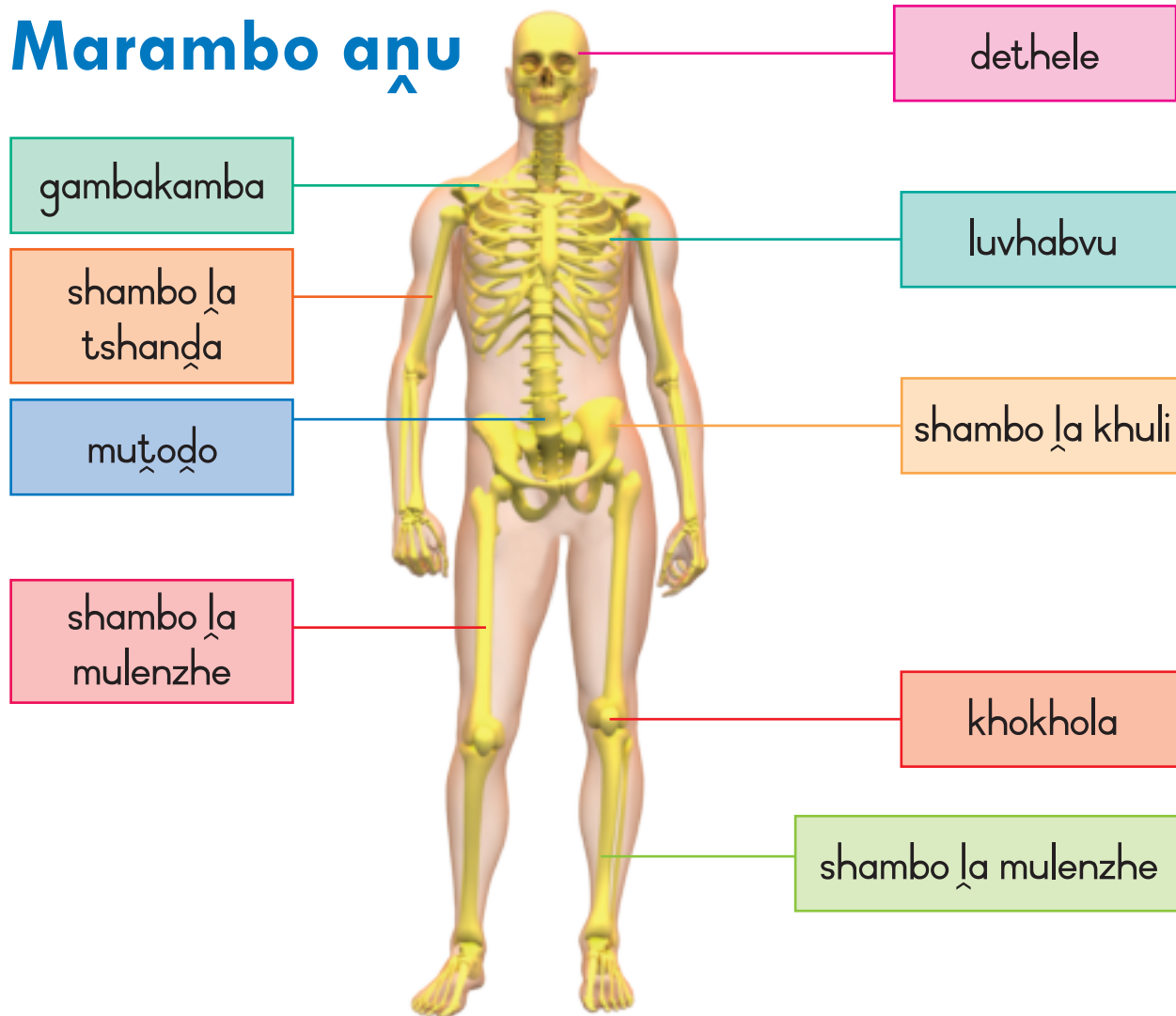

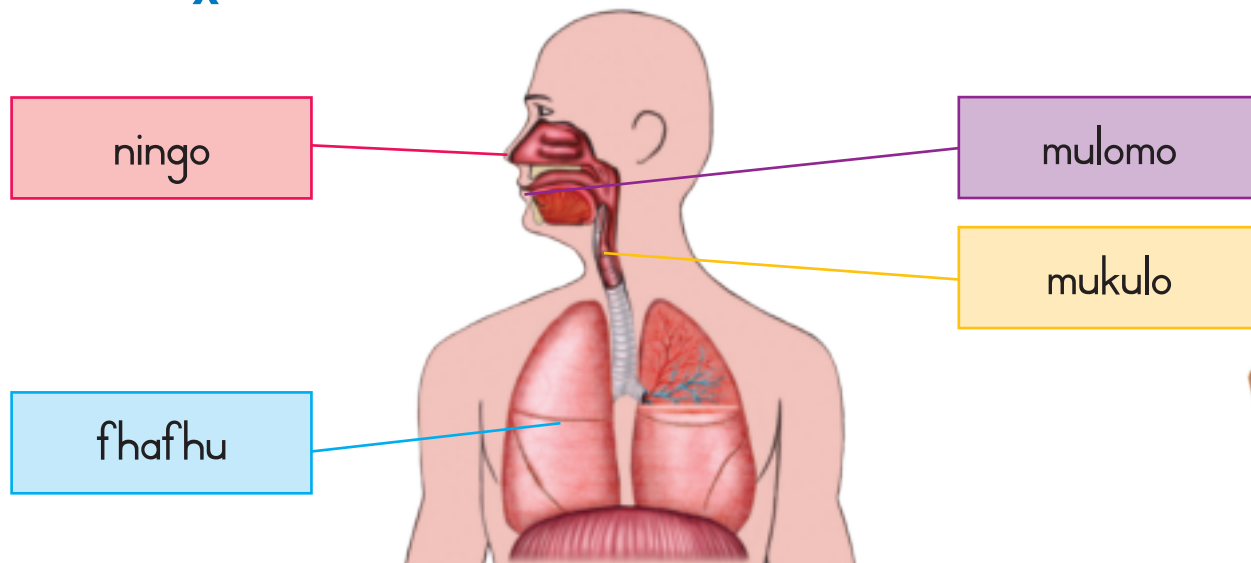
Kha ri vhale

Hu na zwipida zwa muvhili zwine na si kone u zwi vhona.
Zwi shuma zwothe khathihi kha u ita uri ni tshile.

Marambo au

Zwipida zwa muvhili zwi no ni thusa u fema

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso zwi re afho fhasi ni ambe na khonani yaṅu nga zwine na khou vhona. Bulani uri ni nga ditsireledza nga ndilade kha tshifanyiso tshinwe na tshinwe.

Ni khou vhona khonani yaṅu e seli ha bada.

No dzula ni noṭhe vhuimbasi.

Muthu wa mutsinda u ri ni mu fhelekedze huṅwe fṅethu.

No xela mavhengeleni.

Musi muthu a tshi u kuvhatedza nga ndila i no takadza u vha na vhudipfi ha uri "ee" mbiluni. Zwi a takadza musu muthu ane wa mu funa a tshi u kwama nga ndila ya lufuno na vhulenda.

Kha de ngeno gombakomba ndi mu fhe malegere, fhedzi a songo vhudza muthu.

Musi muthu a tshi u kwama nga ndila i no tshuwisa na u sinyusa u vha na vhudipfi ha uri "hai". Musi ri tshi sinyuwa na u vhona khombo ri vha na vhudipfi ha uri "hai".

Muvhili wanu ndi wa tshipentshela nahone ndi wanu ni nothe. Ni fanela uri "ee" arali ni tshi zwi funa uri muñwe muthu a ni kwame, nahone ni tea uri "hai" arali ni sa zwi takaleli.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Kha ri n'wale

U tsireledzea

Lavhelesani zwifanyiso zwi re afho f'hasi ni n'wale
Ee kha vhudipfi ha "ee" na Hai kha vhudipfi ha "hai"
afho zwibulokoni.

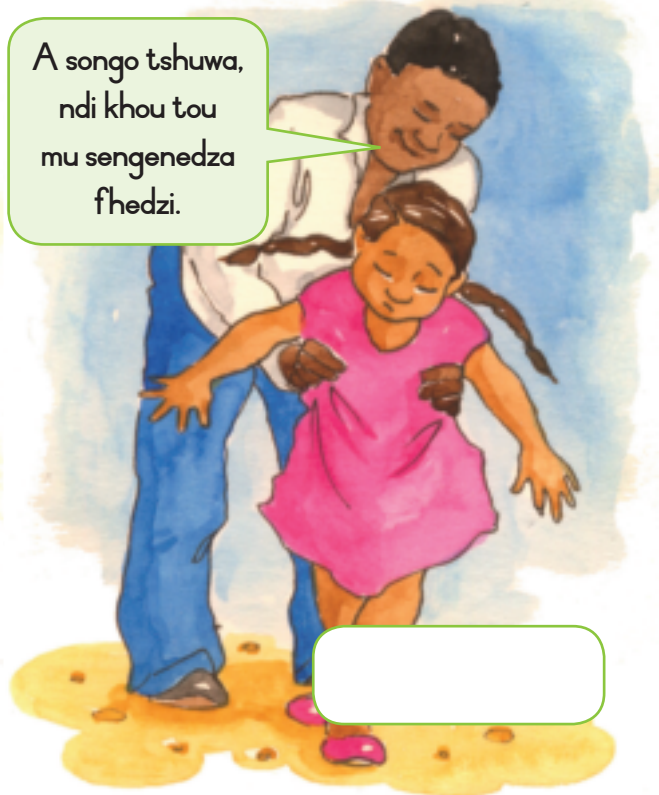
Ndi ni funa zwone.

Litshani u zhamba!
No no aluwa.

No naka hani.

A songo tshuwa,
ndi khou tou
mu sengenedza
f'hedzi.

Kha ri ite nyito

Itani ndowendowe ya uri "ebo!"

Itani litambwa line khalo muthu wa mutsinda a vha a tshi khou todou hwala nwana wa vhathu nga goloi kana a tshi todou mu farafara.

Uyu nwana u fhindula a ri "ebo!"

Kha ri ambe

Vhañwe vhana vha dzula midini ine vha si thogomelwe. Lavhelesani zwifanyiso izwi. Ambani uri no vha ni tshi nga di pfa hani arali no vha ni uyo nwana a re zwifanyisoni izwi. Bulani uri no vha ni tshi nga ita mini.

U dana livhi na hone a thi u funi.

A wo ngo tea u dzhena tshikolo. U fanela u hwalela hezwi zwidina zwa u fhaṭa luvhondo.

Kha ri tsukunye

Tambani mutambo wa "dzidzidzi".

Sudzuluwani nga ndila ine na funa, musi mudededzi wanu vha tshi lidza tshitiriri (ndwevha), ni ime dzii henefho hune na vha hone. Ni songo sudzuluwa na luthihi u swikela mudededzi vha tshi amba. Ni a kona u sa thengathenga?

Dadamalani kha danda la u dadamala li siho nthesa kana kha lutambo lwo vhwaho fhasi.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Muvhili wanga u dzula wo takala

Kha ri vhale

Hu na ndila nanzhi dzine na nga wana ngadzo malwadze. Kanzhi ri farwa nga malwadze nga nthani ha zwitshili (zwitzhili) na bakitheria. Ndi zwithu zwitukutuku lune ra si kone u zwi vhona. Zwi dzhena mivhilini yashu zwa ri lwadza.

Kha ri ambe

Avha vhana vha re zwifanyisoni vha khou ita mini uri vha dzule vhe na mutakalo? Hu nga bvelela mini arali vha sa ita ngauralo?

Kha ri ambe

Zwino ambani nga zwifanyiso izwi. Itani ✓ ni tshi sumbedza uri ni nga kona u dzula ni na mutakalo wavhudi. Dzhenisani ✗ kha zwifanyiso zwine zwa nga ni lwadza.

Muvhili wanga u dzula wo takala

Kha ri ambe

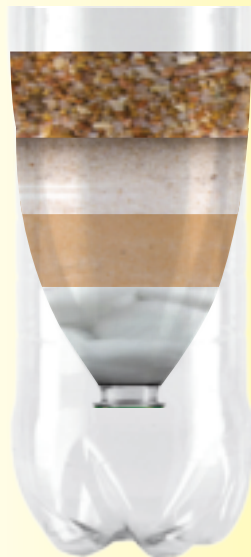
No vha ni tshi zwi divha uri hu na ndila nnzhi dza u kunakisa maḍi?

No vha ni tshi zwi divha uri maḍwe maḍi o kuna ngeno maḍwe e na tshika? Ni nga vha hani na vhuṭanzi uri maḍi o kuna nahone a a nwea?

Ni nga vhlisa maḍi a muhulu nga gedela u itela u vhulaha zwitzhili.

Ni nga sefa maḍi a muhulu. Mudededzi waṅu vha do ni sumbedza kuitele kwazwo.

Ni nga shela kulebula kuṭuku kwa bilitshi (sa Jik) baketeni la 20 litha la maḍi a muhulu. Tibani bakete u itela uri thunzi dzi si dzhene. Maḍi a tea u fhedza awara dza 28 a sa athu nwiwa.

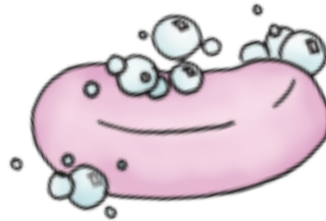
Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso izwi ni ambe nga zwine vhana vha khou ita uri vha dzule vhe na mutakalo wavhudi.

Posani thishu dzo shumaho ngomu bungani kana binini.

Ni ṭambe zwanda ni sa athu la.

Ni ṭambe zwanda ni tshi bva bungani.

Arali na ita vhuada bungani, li kunakiseni ni kone u ṭamba zwanda.

Thivhani mulomo musi ni tshi atsamula kana u hotola.

Ndi vho kona mini

Kha ri ambe

Rerani nga zwe na guda kha themo mbili dzo f'hiraho.

Ndi a kona u amba nga muṭa wa hashu.		
Ndi a kona u tshimbila kha mutalo musekene.		
Nomboro dza mapholisani ndi a dzi ḡivha.		
Vhudipfi ha uri "ee" kana "hai" ndi a hu ḡivha.		
Ndi a kona u gavha bola.		
Ndi a kona u dzula ndo tsireledzea hayani ha hashu.		
Ndi a kona u ḡitsireledza arali ndo sala ndi ndoṭhe hayani.		
Ndi a thusa muṭa wa hashu.		
U mona na tshikolo ndi a hu ṭalukanya.		
Ndi a ṭalukanya u dzula ndi na mutakalo wavhudi.		
Ndi a ṭalukanya uri ndi ita mini nga zwithu zwi re begeni yanga.		
Ndi vho ḡivha nga tshaka dzo f'hambanaho dza miṭa.		
Ndo guda zwithu zwinzhi kha Zwikili zwa Vhutshilo.		

Dikishinari yanga

A
a

Blank writing area for the letter A.

G
g

Blank writing area for the letter G.

B
b

Blank writing area for the letter B.

H
h

Blank writing area for the letter H.

C
c

Blank writing area for the letter C.

I
i

Blank writing area for the letter I.

D
d

Blank writing area for the letter D.

J
j

Blank writing area for the letter J.

E
e

Blank writing area for the letter E.

K
k

Blank writing area for the letter K.

F
f

Blank writing area for the letter F.

L
l

Blank writing area for the letter L.

Dikishinari yanga

M
m

S
s

N
n

T
t

O
o

U
u

P
p

V
v

Q
q

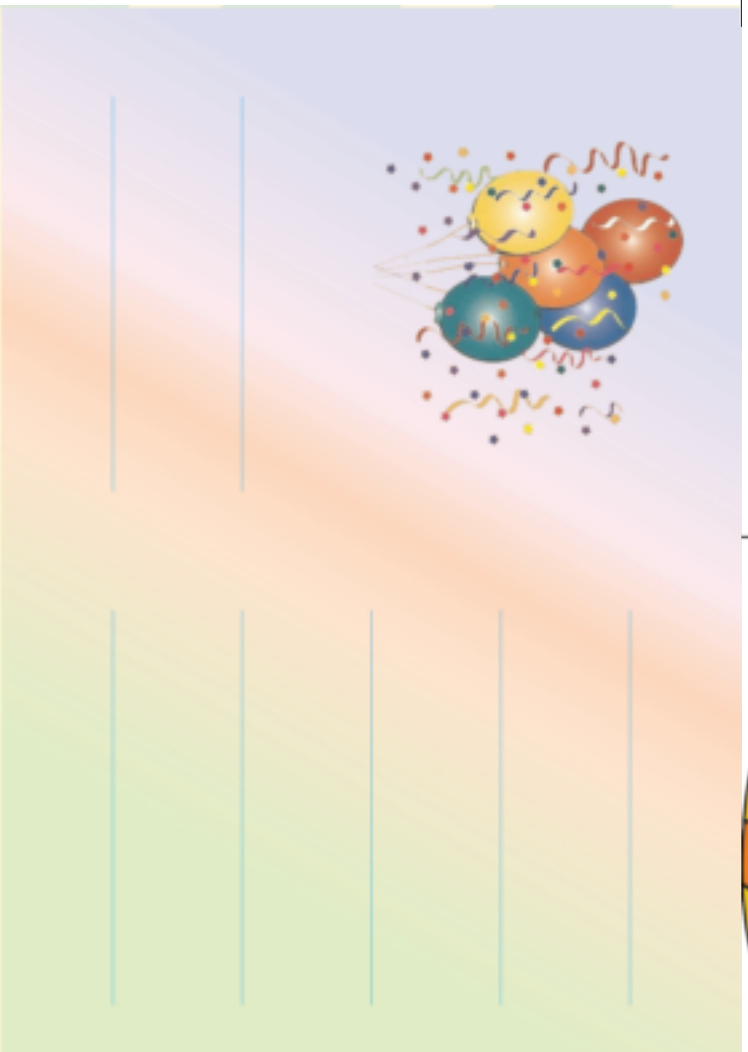
W
w

R
r

X-Z
x-z

Masks

Cut out on the outside black line.
Tie a string into the holes to make a face mask.

